

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

УДК 620.9(477)

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-150-157>

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Каневська І. М.,
Уманець С. В.

Визначено загальні проблеми вітчизняної відновлювальної енергетики такі як неефективне використання енергоресурсів; постійне збільшення цін на паливно-енергетичні ресурси; відсутність стабільного енергозабезпечення; уповільнене будівництво і введення в експлуатацію «альтернативних» електростанцій; складний процес отримання енергооб'єктом «зеленого» тарифу в Національній комісії; сезонне будівництво сонячних станцій (навесні перед сонячним періодом, або восени – перед зимою), яке потребує великих земельних ділянок та ін. Визначено проблеми у сфері фінансування відновлювальної енергетики: обмеженість у фінансових ресурсах; відсутність ефективних механізмів трансформації заощаджень населення в інвестиції; високий рівень інвестиційних ризиків; недосконала податкова система; нерозвиненість ринку корпоративних цінних паперів. Доведено, що першочерговим завданням є саме перспективи фінансування проєктів відновлювальної енергетики, які необхідно збільшувати.

Проаналізовано останні дослідження і публікації у сфері фінансування відновлювальної енергетики. Визначено, що невирішеними залишаються як загальні, так і часткові проблеми фінансування проєктів відновлювальної енергетики в Україні, зокрема перспективи подальшого їх розвитку. Досліджено проблеми і перспективи фінансування проєктів відновлювальної енергетики в Україні, а також розробка практичних рекомендацій щодо розвитку вітчизняної відновлювальної енергетики. Використано системний підхід, порівняльний аналіз, економіко-статистичний і абстрактно-логічний методи. Окреслено головні напрями розвитку енергетичного забезпечення України через регіональні проєкти, стратегії та тактики. Виокремлено найбільш значущі економічні фактори, що впливають на енергоефективність України такі як тарифна політика держави у сфері паливно-енергетичних ресурсів; фіскальна політика держави в галузі енергозбереження; політика постачальницької паливно-енергетичної організації; фінансові методи мотивації підвищення енергоефективності; інвестиційні можливості. Узагальнено види основних технологій відновлювальної енергетики в Україні. Проаналізовано енергоспоживання на основі відновлюваних джерел енергії та загальний обсяг енергії від відновлюваних джерел в Україні за три роки. Запропоновано модель фінансово-економічного механізму державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики України, який забезпечить енергетичну автономію і екологічну безпеку країни.

Ключові слова: енергоспоживання, відновлювальні джерела енергії, енергоносії, енергоресурси, фінансування, безпека, енергоефективність.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ ПРОЕКТОВ ВОЗОБНОВЛЯЕМОЙ ЭНЕРГЕТИКА В УКРАИНЕ

Каневская И. Н.
Уманец С. В.

Определены общие проблемы отечественной возобновляемой энергетики такие, как неэффективное использование энергоресурсов; постоянное увеличение цен на топливно-энергетические ресурсы; отсутствие стабильного энергообеспечения; замедленное строительство и введение в эксплуатацию «альтернативных» электростанций; сложный процесс получения энергообъектом «зеленого» тарифа в Национальной комиссии; сезонное строительство солнечных станций (весной перед солнечным периодом, или осенью – перед зимой), которое нуждается больших земельных участков и др. Определены проблемы в сфере финансирования возобновляемой энергетики: ограниченность в финансовых ресурсах; отсутствие эффективных механизмов трансформации сбережений населения в инвестиции; высокий уровень инвестиционных рисков; несовершенная налоговая система; неразвитость рынка корпоративных ценных бумаг. Доказано, что первоочередным заданием являются именно перспективы финансирования проектов возобновляемой энергетики, которые необходимо увеличивать.

Проанализированы последние исследования и публикации в области финансирования возобновляемой энергетики. Определено, что нерешенными остаются как общие, так и частные проблемы финансирования проектов возобновляемой энергетики в Украине, в частности перспективы дальнейшего их развития. Исследованы проблемы и перспективы финансирования проектов возобновляемой энергетики в Украине, а также разработка практических рекомендаций по развитию отечественной возобновляемой энергетики. Использован системный подход, сравнительный анализ, экономико-статистический и абстрактно-логический методы. Определены главные направления развития энергетического обеспечения Украины через региональные проекты, стратегии и тактики. Выделены наиболее значимые экономические факторы, влияющие на энергоэффективность Украины такие как тарифная политика государства в сфере топливно-энергетических ресурсов; фискальная политика государства в области энергосбережения; политика снабженческой топливно-энергетической организации; финансовые методы мотивации повышения энергоэффективности; инвестиционные возможности. Обзор виды основных технологий возобновляемой энергетики в Украине. Проанализированы энергопотребления на основе возобновляемых источников энергии и общий объем энергии от возобновляемых источников в Украине за три года. Предложена модель финансово-экономического механизма государственного регулирования развития возобновляемой энергетики Украины, который обеспечит энергетическую автономию и экологическую безопасность страны.

Ключевые слова: энергопотребление, возобновляемые источники энергии, энергоносители, энергоресурсы, финансирование, безопасность, энергоэффективность.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF FINANCING THE RENEWABLE ENERGY PROJECTS IN UKRAINE

Kanevska I. M.,
Umanets S. V.

Here have been defined: general problems of the domestic renewable energy sector such as inefficient use of energy resources; constant increase of prices for fuel and energy resources; unavailability of stable energy supply; delayed construction and commissioning of «alternative» power plants; complex process of obtaining of the «green» tariff in the National Commission by the power facility; seasonal construction of solar plants (before the sunny period in the spring, or before the winter period in the autumn), which requires large land plots, etc. The article refers such problems in renewable energy financing as: limited financial resources; lack of effective mechanisms for transforming people's savings into investment; high level of investment risks; imperfect tax system; undeveloped corporate securities market. It has been proved that the prospects of financing renewable energy projects to be increased presented the primary task.

The latest researches and publications in the field of renewable energy financing have been analyzed. It has been determined that both general and partial problems of financing renewable energy projects in Ukraine as well as the prospects for their further development remain unresolved. The author has investigated the problems and perspectives of financing renewable energy projects in Ukraine, as well as development of practical recommendations for the development of domestic renewable energy. The used methods: economic-statistical and abstract-logic, system approach, comparative analysis. The main directions of Ukrainian energy supply through regional projects, strategies and tactics have been highlighted. Here have been identified the most significant economic factors influencing Ukraine's energy efficiency such as state tariff policy in the field of fuel and energy resources; state fiscal policy in the field of energy saving; the policy of fuel and energy supplying organization; financial incentives for energy efficiency improvement; investment opportunities. The types of basic technologies of renewable energy in Ukraine have been generalized. The energy consumption

on the basis of renewable energy sources and the total amount of energy from renewable sources in Ukraine for three years have been analyzed. The author has proposed the model of the financial-economic mechanism of state regulation of the renewable energy development in Ukraine, which would provide the state with the energy autonomy and ecological.

Key words: energy consumption, renewable energy sources, sources of energy, energy resources, financing, safety, energy efficiency.

JEL Classification: O13, Q32, Q42, Q48

Актуальність теми дослідження. У сучасних ринкових умовах в Україні спостерігається понад складний період, який пов'язаний з такими загальними проблемами у сфері енергетики: неефективне використання енергоресурсів; постійне збільшення цін на паливно-енергетичні ресурси; відсутність стабільного енергозабезпечення; уповільнене будівництво і введення в експлуатацію «альтернативних» електростанцій; складний процес отримання енергооб'єктом «зеленого» тарифу в Національній комісії (НКРЕКП здійснює регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг); сезонне будівництво сонячних станцій (навесні перед сонячним періодом, або восени – перед зимою), яке потребує великих земельних ділянок та ін. Вітчизняна економіка врешті решт повинна стати енергетично автономною. Саме ХХІ століття є періодом глибокого переосмислення уявлень про енергетичні ресурси, пошуку нових ефективно-раціональних їх джерел і фінансування нових проектів.

Щодо проблем у сфері фінансування відновлювальної енергетики, то вони простежуються в наступному: обмеженість у фінансових ресурсах; відсутність ефективних механізмів трансформації заощаджень населення в інвестиції; високий рівень інвестиційних ризиків; недосконала податкова система; нерозвиненість ринку корпоративних цінних паперів.

Внаслідок переходу України на збалансовану соціальну ринкову економіку, яка насамперед, забезпечить баланс між попитом і споживанням і вирішаться наступні завдання: подолання бідності, збереження здоров'я, санітарна охорона водоймищ, відновлювана енергія, достойні умови праці й економічне зростання, інновації та інфраструктура, відповідальне споживання, контроль за кліматом, мир і партнерство заради загальної мети. Тому першочерговим завданням є саме перспективи фінансування проектів відновлювальної енергетики, оскільки вона є передумовою вирішення всіх інших завдань.

Постановка проблеми. Для досягнення енергетичної незалежності України необхідно постійно збільшувати фінансування проектів вітчизняної відновлювальної енергетики. Адже, саме у цій сфері Україна має досить високий потенціал. Тому, одним із можливих варіантів фінансування відновлюваної енергетики в Україні є ефективне використання сучасних фінансових можливостей інвестиційних організацій і комерційних банків. Так, наприклад, такі банки як АТ «Ощадбанк», ПАТ АБ «Укргазбанк», АТ «Укресімбанк» і ПАТ КБ «Приватбанк» мають значний досвід фінансування відновлювальної енергетики із залученням кредитних ліній Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР), Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) та інших експертних агентств. Проте, не зважаючи на всі зусилля у цьому напрямку, Україна не змогла здійснити перехід від «зелених тарифів» до більш раціональних методів і ефективних схем стимулювання розвитку власної відновлювальної енергетики. Хоча саме зелений тариф як економічний механізм був спрямований на заохочення генерації електроенергії саме відновлюваною енергетикою. Внаслідок відсутності прогресу в Україні змусило керівництво ЄБРР призупинити фінансування нових проектів у сфері відновлювальної енергетики у період 2017-2018 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Т. О. Курбатова запропонувала: по-перше, організаційно-економічний механізм управління екологоорієнтованим розвитком відновлювальної енергетики на основі системи торгівлі «зеленими» сертифікатами, двостадійного ціноутворення на електроенергію у рамках системи торгівлі «зеленими» сертифікатами; по-друге, структурно-логічну схему інституційного механізму управління розвитком відновлювальної енергетики шляхом створення нових організаційних структур на базі Національної комісії, що здійснює регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг, основними функціями яких є адміністрування системи торгівлі «зеленими» сертифікатами та фінансове забезпечення розвитку «зеленої» енергетики [1].

Такі автори монографії як Г. Г. Півняк і Ф. П. Шкрабець наголошують на тому, що впровадження енергозберігаючих технологій може скоротити імпорт енергоресурсів і нівелювати політичний тиск на нашу країну з боку експортерів нафти і газу. Крім того, зменшення енергетичної складової собівартості продукції дозволить Україні стати конкурентоспроможною на зовнішніх ринках [2].

А. О. Касич акцентує увагу на тому, що у багатьох країнах діє монопольне встановлення цін на паливно-енергетичні ресурси країнами-постачальниками, що зумовлене територіальним розміщенням на їхній території покладів джерел енергії. Альтернативні джерела здебільшого не потребують постійно додаткових витрат для видобутку, лише для перетворення на енергію, що допомагає значно знизити вартість одиниці енергії і заощадити власні кошти й зусилля. Нині існують державні програми, що спрощують оподаткування для бізнесу, який активно використовує енергію вітру, води і Сонця. Саме внаслідок такого процесу **ціноутворення зменшуються витрати і підвищується рентабельність підприємств [3].**

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте залишаються невирішеними як загальні, так і часткові проблеми фінансування проектів відновлювальної енергетики в Україні, зокрема перспективи подальшого їх розвитку.

Постановка завдання, мети дослідження. Дослідження проблем і перспектив фінансування проектів відновлювальної енергетики в Україні, а також розробка практичних рекомендацій щодо розвитку вітчизняної відновлювальної енергетики.

Метод або методологія проведення дослідження. Під час наукового дослідження були використані системний підхід, порівняльний аналіз, економіко-статистичний і абстрактно-логічний методи.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Саме загострення енергетичних і екологічних проблем обумовлює принципово нове ставлення до альтернативної енергетики і зумовлює пошук перспективних напрямів їх вирішення.

Вітчизняний ринок відновлюваної енергетики потребує еволюційних змін для стабільного розвитку галузі. Впровадження обов'язкового тендерного механізму для сонячних електростанцій більше 10 мвт і вітрових – більше 20 мвт, буде сприяти збалансуванню енергосистеми та створення конкурентних умов (поділ лотів по 1 мвт дозволить інвесторам реалізовувати без обмежень проекти будь-якої потужності). Українська асоціація відновлюваної енергетики (уаве) є найбільшим об'єднанням виробників електричної енергії з відновлюваних джерел, до складу якої входить більше 50 діючих ліцензіатів. Загальна потужність введених об'єктів становить близько 600 мвт [4].

Особливо для забезпечення виконання енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», яка включає такі розділи як: енергоефективність, енергоменеджмент, альтернативні джерела енергії, енергетична безпека, зрозумілі тарифи на енергоносії, європейський рівень надання енергетичних послуг, енергонезалежність, раціоналізація енергоспоживання та ін. [5].

Головними напрямками розвитку енергетичного забезпечення України повинні стати регіональні проекти, стратегії та тактики (табл. 1).

Таблиця 1. Головні напрями розвитку сфери енергетичного забезпечення України

Напрями	Назви
Регіональні проекти	Стратегія України щодо регіональних енергетичних проектів (Південний газовий коридор, Eastring, AGRI).
	Ключові шляхи диверсифікації постачання енергоресурсів в Україну.
	Вплив геополітичного фактору на тактики енергетичної дипломатії.
Співпраця України та Енергетичного Союзу	Готовність Україна та ЄС проводити one-voice policy в енергетиці.
	Місце і роль України в Енергетичному Союзі.
	Співпраця Енергетичного Співтовариства та Енергетичного Союзу.
Стратегії	Стратегія енергетичної дипломатії України.
	Стратегічні енергетичні інтереси України: регіональний вимір та ключові партнери.
Тактика	Роль дипломатії в посиленні енергетичної незалежності України.

Дослідження дозволяють виокремити найбільш значущі економічні фактори, що впливають на енергоефективність України (рис. 1).

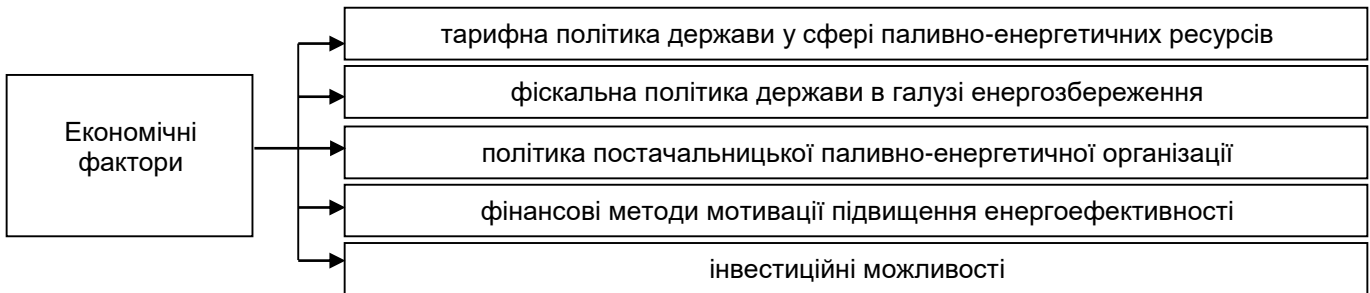

Рисунок 1. Економічні фактори, що впливають на енергоефективність України.

Джерело: розроблено автором

Загальновідомо, що відновлювана енергетика – це екологічно чисте невичерпне джерело енергії, яке не змінює функціональну структуру землі та дозволяє зменшити навантаження на ресурсну базу і знизити загальну ресурсозатратність, а також сприяє подоланню бідності та відповідального споживання. При зазначеному мінімальному втручанні в природні функціональні процеси використання відновлюваних джерел енергії мінімально, подекуди взагалі не впливає на зміну клімату та забезпечує збереження екології на відміну від викопного палива, яке має здатність вичерпуватися, забруднювати атмосферу шкідливими викидами, що сприяє збільшенню парникового ефекту та поширенню різноманітних хвороб внаслідок погіршення екології. Відновлювальні джерела енергії (вде) забезпечують збереження чистоти води, життя під водою та на землі, контроль над кліматом, як наслідок покращення здоров'я, без якого неможливо отримати якісну освіту та достойну роботу [6]. Види основних технологій відновлювальної енергетики в Україні наведена на рис. 2.

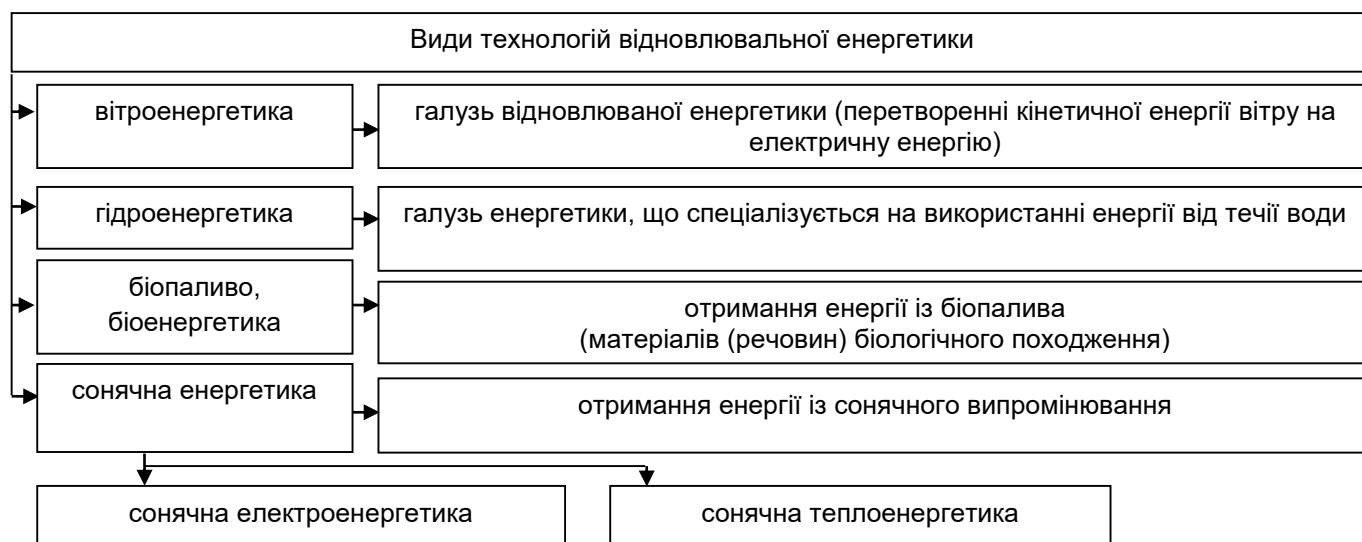

Рисунок 2. Види основних технологій відновлювальної енергетики в Україні.

Джерело: систематизовано на основі [6]

Аналіз динаміки енергоспоживання на основі відновлюваних джерел енергії в Україні наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Аналіз енергоспоживання на основі відновлюваних джерел енергії в Україні за 2013-2017 рр., тис. т н. е.

Показники	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до:	
	2013	2014	2015	2016	2017	2013 р.	2016 р.
Загальне постачання первинної енергії	115940	105683	90090	94383	89625	(26315)	(4758)
в т.ч. гідроенергетика	1187	729	464	660	769	(418)	109
частка, %	1,0	0,7	0,5	0,7	0,9	(0,1) п.п.	0,2 п.п.
Енергія біопалива та відходи	1875	1934	2102	2832	3046	1171	214
частка, %	1,6	1,8	2,3	3,0	3,4	1,8 п.п.	0,4 п.п.
Вітрова та сонячна енергія	104	134	134	124	149	45	25
частка, %	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1 п.п.	0,1 п.п.

Примітка: 2014-2017 рр. без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: [7], власні розрахунки.

Дані табл. 2 свідчать про те, що за аналізований період 2013-2017 рр. динаміка енергоспоживання на основі відновлюваних джерел в Україні не зростала, а за деякими видами – навіть спадала. Так, у 2017 р. порівняно з попереднім 2016 р. зменшився рівень загального постачання первинної енергії на 4758 тис. т н. е. або на 5,04 %. Проте у 2017 р. збільшився рівень: по-перше, енергії біопалива та відходів на 1171 тис. т н. е. або на 62,45 % порівняно з 2013 р. і на 214 тис. т н. е. або на 7,56 % порівняно з 2016 р.; по-друге, вітрової та сонячної енергії на 45 тис. т н. е. або на 43,27 % порівняно з 2013 р. і на 25 тис. т н. е. або на 20,16 % порівняно з 2016 р.

Аналіз загального обсягу енергії від відновлюваних джерел в Україні за 2013-2017 рр. наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Аналіз загального обсягу енергії від відновлюваних джерел в Україні за 2013-2017 рр.

Показники	Роки					Відхилення (+,-) 2017 р. до:	
	2013	2014	2015	2016	2017	2013 р.	2016 р.
Загальне постачання енергії від відновлюваних джерел, тис. т н. е.	3166	2797	2700	3616	3964	798	348
Частка постачання енергії від відновлюваних джерел, %	2,7	2,6	3,0	3,8	4,4	1,7 п.п.	0,6 п.п.

Примітка: 2014-2017 рр. без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: [7], власні розрахунки.

Дані табл. 3 свідчать про те, що за аналізований період 2013-2017 рр. загальне постачання енергії від відновлюваних джерел з кожним роком збільшувалось. Так, зокрема у 2017 р. рівень загального постачання енергії від відновлюваних джерел склав 3964 тис. т н. е., що на 798 тис. т н. е. (25,21 %) більше ніж у 2013 р. і на 348 тис. т н. е. (1 %) ніж у 2016 р. Також у 2017 р. збільшилась частка постачання енергії від відновлюваних джерел, зокрема на 1,7 п.п. порівняно з 2013 р. і на 0,6 п.п. порівняно з 2016 р.

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

Позитивним фактом є те, що сектор відновлювальної енергетики в Україні зараз стрімко розвивається, чим привертає увагу інвесторів та енергетичних компаній зі всього світу. Сьогодні Україна посідає лідерські позиції серед країн, які мають найбільший потенціал з виробництва альтернативної енергетики. Цьому безпосередньо сприяє клімат, наявні земельні ресурси, а також механізми державної підтримки та пільги, що наразі діють в Україні, зокрема на українських річках збільшується кількість міні-гідроелектростанцій.

Статистичні спостереження підтверджують, що домогосподарства активно встановлюють власні сонячні електростанції із загальною потужністю панелей близько 25 МВт [8]. Тобто, за останній рік населенням в 5 разів більше виробляється електрики порівняно з попереднім роком. Більше того, домогосподарства можуть продавати електрику за «зеленим» тарифом.

У сучасному світі гроші це пасив – девальвація валюти, негативні ставки по депозитам. З кожним роком заощадження, які акумулювалися, на протязі довгого часу – дуже швидко втрачаються. Назріла гостра необхідність в появі нового уніфікованого і ліквідного інвестиційного інструменту, за допомогою якого можна зберегти і примножити капітал, а також внести свою частку в збереження навколишнього середовища. Більш того, цей інструмент повинен бути підкріплений активом, що приносить користь і володітиме цінністю, вирішуватиме конкретні проблеми. Адже, електричну енергію, як продукт, кожен з нас споживає 365 днів на рік.

Таким чином, нами запропоновано модель фінансово-економічного механізму державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики України (рис. 3).

Висновки відповідно до статті. На основі проведених досліджень варто зробити наступні висновки:

1) одним із можливих варіантів фінансування відновлюваної енергетики в Україні є ефективне використання сучасних фінансових можливостей інвестиційних організацій і комерційних банків: АТ «Ощадбанк», ПАТ АБ «Укргазбанк», АТ «Укрексімбанк» і ПАТ КБ «Приватбанк» із залученням кредитних ліній Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР), Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) та інших експертних агентств;

Рисунок 3. Модель фінансово-економічного механізму державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики України.

Джерело: власна розробка

2) впровадження обов'язкового тендерного механізму для сонячних електростанцій більше 10 МВт і вітрових – більше 20 МВт сприятиме збалансуванню енергосистеми та створення конкурентних умов (поділ лотів по 1 МВт дозволить інвесторам реалізовувати без обмежень проекти будь-якої потужності);

3) головними напрямками розвитку сфери енергетичного забезпечення України повинні стати: регіональні проекти, співпраця України з Енергетичним Союзом, стратегія енергетичної дипломатії та стратегічні енергетичні інтереси країни: регіональний вимір та ключові партнери, а також дипломатія в посиленні енергетичної незалежності України.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Дослідження природного потенціалу для відновлювальної енергетики в країні, зокрема закони і податкові пільги. Також необхідні компоненти для розвитку відновлювальної енергетики такі, як довгострокові контракти на закупку електроенергії, мережеву інфраструктуру і можливі варіанти фінансування вигідних проектів.

Список використаних джерел

1. Курбатова Т. О. Наукові засади організаційно-економічного механізму управління розвитком відновлювальної енергетики: автореферат... канд. економ. наук, спец.: 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. Суми: СумДУ, 2016. 20 с.
2. Півняк Г. Г., Шкрабець Ф. П. Альтернативна енергетика в Україні: монографія; Нац. гірн. ун-т. Д.: НГУ, 2013. 109 с.
3. Касич А. О. Завдання державної політики сталого розвитку з урахуванням рівня техногенного навантаження. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3951>.
4. В Україні запровадять тендерний механізм для стимулювання відновлюваної енергетики. ECOTOWN від 08 червня 2018 р. URL: <https://ecotown.com.ua/news/V-Ukrayini-zaprovadyat-tendernyy-mekhanizm-dlya-stymulyuvanni-vidnovlyuvanoyi-enerhetyky/>.
5. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» розпорядження від 18 серпня 2017 р. № 605-р. URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=245234085.
6. Відновлювана енергетика – одна з глобальних та ключових цілей людства. Українська асоціація відновлювальної енергетики. URL: <http://uare.com.ua/novyny/471-vidnovlyuvana-energetika-odna-z-globalnikh-ta-klyuchovikh-tsilej-lyudstva.html>.
7. Офіційні дані Державної статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sg/ekolog/ukr/esp.vg_u.htm.
8. Орел і. Відновлювана енергетика в Україні: крок вперед, два кроки назад. *Фі. Новини* від 10.10.2017 р. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/412239/vidnovlyuvana-energetyka-v-ukrayini-krok-vpered-dva-kroky-nazad>.

References

1. Kurbatova, t. O. (2016) *naukovi zasady orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia rozvytkom vidnovliuvanoi enerhetyky [scientific bases of organizational and economic mechanism of management of development of renewable energy]: avtoreferat... Kand. Ekonom. Nauk, spets.: 08.00.06 – ekonomika pryrodokorystuvannia ta okhorony navkolyshnoho seredovyshcha. Sumy: sumdu, 20 s.*
2. Pivniak, h. H. & shkrabets, f. P. (2013) *alternatyvna enerhetyka v ukraini [alternative energy in ukraine]: monohrafiia; nats. Hirn. Un-t. D.: nhu, 109 s.*
3. Kasych, a. O. (2015) *zavdannia derzhavnoi polityky staloho rozvytku z urakhuvanniam rivnia tekhnogennoho navantazhennia [task of the state policy of sustainable development taking into account the level of technogenic loading]. Efektyvna ekonomika - effective economy, 6. Url: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3951.*
4. *V ukraini zaprovadiat tendernyi mekhanizm dlia stymulivannia vidnovliuvanoi enerhetyky [ukraine will introduce a tender mechanism to stimulate renewable energy]. Ecotown vid 08 chervnia 2018 r. Url: https://ecotown.com.ua/news/v-ukrayini-zaprovadyat-tendernyy-mekhanizm-dlya-stymulyuvanni-vidnovlyuvanoyi-enerhetyky/.*
5. *Enerhetychna stratehiia ukrainy na period do 2035 roku «bezpeka, enerhoefektyvnist, konkurentospromozhnist» rozporiadzhennia vid 18 serpnia 2017 r. № 605-r [energy strategy of ukraine for the period up to 2035 «safety, energy efficiency, competitiveness» order dated august 18, 2017 no. 605-p.]. Url: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=245234085.*
6. *Vidnovliuvana enerhetyka – odna z hlobalnykh ta kliuchovykh tsilei liudstva. Ukrainka asotsiatsiia vidnovliuvanoi enerhetyky [renewable energy is one of the global and key goals of humanity. Ukrainian association for renewable energy]. Url: http://uare.com.ua/novyny/471-vidnovlyuvana-energetika-odna-z-globalnikh-ta-klyuchovikh-tsilej-lyudstva.html.*
7. *Ofitsiini dani derzhavnoi statystyky ukrainy [official data of the state statistics of ukraine]. Url: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sg/ekolog/ukr/esp.vg_u.htm.*
8. *Orel, i. (2017) vidnovliuvana enerhetyka v ukraini: krok vpered, dva kroky nazad. Fi. Novyny vid 10.10.2017 r. [renewable energy in ukraine: a step forward, two steps back]. Url: https://news.finance.ua/ua/news/-/412239/vidnovlyuvana-energetyka-v-ukrayini-krok-vpered-dva-kroky-nazad.*

Дані про авторів

Каневська Ірина Миколаївна, старший викладач
ПВНЗ «Європейський Університет» Полтавська філія
e-mail: irinkakan@online.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6293-1375>

Уманець Сергій Володимирович, магістр освітнього ступеня «бізнес-адміністрування» ПВНЗ «Європейський Університет» Полтавська філія
<https://orcid.org/0000-0001-9112-6167>

Данные об авторах

Каневская Ирина Николаевна, старший преподаватель

ЧВУЗ «Европейский Университет» Полтавский филиал

e-mail: irinkakan@online.ua

Уманец Сергей Владимирович, магистр образовательного степени «бизнес-администрирование»

ЧВУЗ «Европейский Университет» Полтавский филиал

Data on authors

Kanevska Iryna, senior lecturer

Senior lecturer, PHEI «European University», Poltava branch

e-mail: irinkakan@online.ua

Umanets Serhii, master of «business administration» degree

PHEI «European University», Poltava branch

Подано до редакції 05.03.2019

Прийнято до друку 02.04.2019

УДК 336

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-157-164>

СУЧАСНИЙ СТАН НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сотніченко О. А.

Актуальність дослідження. Питання регулювання економіки країни, яке спричинене одномоментним відкриттям кордонів України, лібералізацією цін та відсутністю повноцінної системи регулювання товарних потоків. Саме зазначений аспект, на наш погляд, має бути визначальним при розгляді сучасного непрямого оподаткування як інструменту регулювання економіки України.

Постановка проблеми. Сучасна економічна ситуація у країні зумовлює необхідність наповнення бюджету, що можна зробити шляхом оподаткування. Саме непрямі податки цілком і повністю лягають тягарем на плечі покупців, адже компанії включають дані податки у вартість своєї продукції. Тому важливо оцінити сучасний стан непрямого оподаткування з метою розробки ефективної фіскальної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провівши аналіз наукових праць з проблем дослідження, можна зробити висновок, що вчені зробили значний внесок в її розв'язання. Зокрема, визначили зміст поняття «непрямі податки» та запропонували моделі визначення даного поняття. Значний вклад в дослідження податкової системи та непрямих податків зокрема внесли: В. О. Подольська, В. Л. Андрущенко, А. І. Крисоватий, Ю. Б. Іванов, О. М. Десятнюк, Л. С. Захаркіна, О. В. Озерчук та інші.

Виділення недослідженої частини загальної проблеми. На сьогоднішньому етапі розвитку економіки України, аспекти непрямого оподаткування недостатньо розроблені, викладення їх має суперечливий характер, існує немало розбіжностей серед науковців у розумінні самої суті непрямих податків. Немає чітких напрямків та програм розробки непрямого оподаткування з метою забезпечення досконалої фіскальної політики держави.

Методи дослідження. У процесі дослідження були застосовані такі загальні та конкретні наукові методи дослідження: системний підхід, методи логічного узагальнення та порівняння, наукової абстракції, методи синтезу, логічного узагальнення та аналогій.

Методологічну базу дослідження склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених та провідних фахівців, аналітичні матеріали з проблеми дослідження.

Мета дослідження. Розглянути поняття «непрямі податки». Розкрити реальний стан з даної проблематики. Вказати на шляхи покращення ситуації з метою забезпечення максимальної ефективності фіскальної політики держави. Показати, яким чином непрямі податки впливають на ціни та витрати покупців. Навести класифікацію непрямих податків. Розкрити позитивні та негативні сторони непрямого оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Непрямі податки, по суті, виконують і забезпечують формування доходів Державного бюджету. При проведенні гармонізації податкового законодавства України з законодавством ЄС щодо непрямого оподаткування, безумовно, важливо враховувати особливості українських правових звичаїв у порівнянні із західною традицією права, хоча на відміну від інших галузей права податкове право різних правових систем є близьким щодо методу правового регулювання. Постійного регулювання та контролю з боку держави потребує фіскальна роль непрямих податків та стимулююча на макрорівні (запровадження пільг).

Висновки. В дослідженні розкрито реальний стан з даної проблематики, вказано на шляхи покращення ситуації з метою забезпечення ефективної фіскальної політики держави та наповнення державного бюджету України.

Ключові слова: непрямі податки, класифікація, державний бюджет, фіскальна служба, мито, акцизний збір, харчова промисловість, податок на додану вартість (ПДВ).